

DRŽAVNI PREVENTIVNI MECHANIZEM

za varstvo oseb, ki jim je bila odvzeta prostost v Republiki Sloveniji

Kaj je državni preventivni mehanizem (DPM) za varstvo oseb, ki jim je bila odvzeta prostost?

DPM je neodvisno telo, katerega uslužbenke in uslužbenci ter druge članice in člani obiskujejo osebe, ki jim je bila odvzeta prostost, in kraje, kjer so ali bi lahko bile te osebe nastanjene. DPM je namenjen krepitvi varstva teh oseb pred mučenjem in drugim okrutnim, nečloveškim ali ponižujočim ravnanjem ali kaznovanjem.

Člani DPM vsako leto opravijo več obiskov krajev odvzema prostosti, kjer preverjajo ravnanje z osebami, ki so tam nameščene. Z njimi se pogovorijo osebno (tudi brez navzočnosti osebja). O vsakem obisku DPM pripravi poročilo o svojih ugotovitvah ter obiskanim institucijam poda priporočila za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in predloge za izboljšanje stanja. DPM o svojem delu objavi tudi letno poročilo, ki ga posreduje državnim institucijam in mednarodnim organizacijam za varstvo človekovih pravic.

Delovanje DPM

Naloge DPM so opredeljene v Opcijskem protokolu h Konvenciji Združenih narodov proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Po tem protokolu ima DPM pooblastila, da:

- na krajih odvzema prostosti redno preverja ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost;
- ob upoštevanju norm Združenih narodov daje priporočila ustreznim državnim organom, da bi izboljšali razmere in ravnanje z osebami, ki jim je bila odvzeta prostost;
- predloži predloge in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom.

Kdo v Sloveniji opravlja naloge DPM?

Republika Slovenija je z zakonom o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji Združenih narodov proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114 /2006 – Mednarodne pogodbe, št. 20 z dne 9. 11. 2006) izjavila: »Pristojnosti in naloge državnega preventivnega mehanizma po opcijskem protokolu, skladno s 17. členom, izvršuje Varuh človekovih pravic, v dogovoru z njim pa tudi nevladne organizacije, registrirane v Republiki Sloveniji ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Republiki Sloveniji.«

Česa DPM ne more storiti?

DPM ne more odpraviti kršitve oziroma nepravilnosti namesto pristojnih organov ali spreminjati njihovih odločitev in ne more reševati individualnih pritožb oseb na krajih odvzema prostosti. Pritožbe zoper akte ali ravnanja teh organov mora oseba podajati po predpisanih pravnih poteh. Če oseba meni, da te niso (bile) učinkovite, se lahko obrne tudi na Varuha človekovih pravic Republike Slovenije.

Kaj je odvzem prostosti?

Odvzem prostosti pomeni vsako obliko pridržanja ali zapora ali namestitev osebe v javni ali zasebni zavod, ki ga ta oseba po odredbi sodne, upravne ali katere koli druge oblasti ne sme zapustiti po svoji volji (2. odstavek 4. člena omenjenega Opcijskega protokola).

Kaj je kraj odvzema prostosti?

To je kateri koli kraj, kjer so ali bi lahko bile osebe, ki jim je bila odvzeta prostost na podlagi odredbe javne oblasti ali na njihovo pobudo ali z njihovo izrecno ali tiho privolitvijo (prvi odstavek 4. člena Opcijskega protokola).

V Republiki Sloveniji se štejejo za prostore, kjer so nameščene osebe z odvzeto prostostjo, zlasti:

- zavodi za prestajanje kazni zapora z vsemi svojimi oddelki in Prevzgojni dom Radeče,
- strokovni centri za otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami oziroma vzgojno-izobraževalni zavodi,
- krizni centri za otroke in mladostnike,
- nekateri socialnovarstveni zavodi (SVZ) – domovi starejših in posebni SVZ ter centri za usposabljanje, delo in varstvo in varstveno delovni centri,
- psihiatrične bolnišnice,
- prostori za policijsko pridržanje oziroma zadržanje na policijskih postajah in Center za pridržanje Ljubljana,
- Center za tujce v Postojni in Azilni dom v Ljubljani z izpostavami,
- prostori za pridržanje v Slovenski vojski in
- vsi drugi kraji po 4. členu Opcijskega protokola (na primer policijska intervencijska vozila in podobno).

